



Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2007:57

ARKEOLOGISK FÖRUNTERSÖKNING OCH UTREDNING, ETAPP 2

Vattenhål i Sockenmarken

RAÄ 140 och södra Sockenmarken, Ljungsbro
Vreta Klosters socken, Linköpings kommun
Östergötland

Dnr 422-1671-2007

Katarina Österström



UV ÖST RAPPORT 2007:57

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING OCH UTREDNING, ETAPP 2

Vattenhål i Sockenmarken

RAÄ 140 och södra Sockenmarken, Ljungsbro
Vreta Klosters socken, Linköpings kommun
Östergötland

Dnr 422-1671-2007

Katarina Österström



Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se/uv

Omslagsbild Översikt över Objekt 1 och 2. Foto Bengt Elfstrand.

Produktion/grafisk form Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Foto Bengt Elfstrand

Utskrift UV Öst, Linköping 2007

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2007 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2007:57

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Syfte	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Tidigare undersökningar	8
Metod och genomförande	8
Resultat	8
Objekt 1. Arkeologisk utredning, etapp 2	8
Objekt 2. Arkeologisk förundersökning	8
Åtgärdsförslag	9
Referenser	9
Administrativa uppgifter	9



Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för utrednings- och förundersökningsområdet markerat.



Fig 2. Utdrag ur analoga Gröna kartan med platsen för utredningsområdet och förundersökningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Arkeologisk förundersökning och utredning, etapp 2

Vattenhål i Sockenmarken

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, har i juni 2007 genomfört en arkeologisk förundersökning intill RAÄ 140 och en arkeologisk utredning, etapp 2 vid Blåsvädersrondellen och Sockenmarken, Ljungsbro, Vreta Klosters socken, Linköpings kommun, Östergötland. Anledningen var att Tekniska Verken i Linköping AB ska anlägga nya VA-ledningar för VA-försörjning i Västra Sockenmarken, Ljungsbro. Sammanlagt undersöktes ca 750 m² av den totala ytan som var ca 2900 m² stor.

Den arkeologiska utredningen, etapp 2 omfattade ett ca 2700 m² stort område (Objekt 1) och ligger mellan Gjutformsgatan i söder och vägen in till Ljungsbro i öster. Sex schakt togs upp med hjälp av grävmaskin till en sammanlagd yta av 491 m². Sannolikt har det tidigare funnits ett vattenhål i den östra delen av undersökningsområdet vilket undergrunden och det tjocka matjordslagret indikerade. En stenpackning påträffades vilken troligen utgjort markförstärkning vid vattenhålet. Fynd i matjord och i fyllning kring och vid vattenhålet och stenpackningen tyder dock på en ganska sen datering. Inga förhistoriska lämningar kunde konstateras vid utredningen.

Förundersökningen omfattade ett ca 65 m långt och 4 m brett ledningsstråk. Området ligger i åkermark omedelbart sydväst om Blåsvädersrondellen (Objekt 2). År 1981 undersöktes RAÄ 140 som låg omedelbart norr om aktuellt undersökningsområde. Vid förundersökningen påträffades inget av antikvariskt intresse.

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, har efter utförd utredning, etapp 2 och arkeologisk förundersökning gjort en bedömning av aktuella undersökningsområden. Inget av antikvariskt intresse påträffades varför inga ytterligare antikvariska åtgärder föreslås.

Resultatet från denna ska ligga till grund för länsstyrelsens vidare bedömning i ärendet.

Bakgrund

Tekniska Verken i Linköping AB ska anlägga nya VA-ledningar för VA-försörjning i Västra Sockenmarken, Ljungsbro. Fördröjnings- och förstärkningsåtgärder i samband med dagvattenledningar planeras inom två delområden (refereras här som Objekt 1 och 2). I norr planeras bl a ett fördröjningsmagasin, strax norr om och delvis inom Bergslott, Objekt 1. I åkermarken direkt sydväst om rondellen vid Blåsvädet planeras ett ca 65 m långt och 4 m brett ledningsstråk för dessa arbeten, Objekt 2 (se fig 1).

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen, etapp 2 (objekt 1), var att avgöra om fast fornlämning skulle beröras av exploatering.

Syftet med förundersökningen (objekt 2) var att klargöra karaktär, datering och utbredning av fornlämningsområdet.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdena är centralt beläget i Vreta Klosters socken. Höjden över havet är ca 75 m. Området är tämligen plant och ligger i en svag sydsluttning av en öst-västligt orienterad åsbildning som utgörs av en isälvsavlagring. Trakten är mycket rik på fornlämningar, framför allt gravfält och gravar av äldre järnålderskaraktär. Även yngre järnålder finns representerad



Fig 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan. Objekt 1 och Objekt 2 är markerade med grönt. Det streckade blå området inom Objekt 1 är det äldre vattenhållets uppskattade storlek. Utredningsschakten inom Objekt 1 är markerade med rött. Skala 1:2000.



Fig 4. Översikt över objekt 1, i Sockenmarken. Från N. Foto Bengt Elfstrand.



Fig 5. Översikt över Objekt 2, sydväst om Blåsvädersrondellen. Från SÖ. Foto Bengt Elfstrand.

i bl a Brunnbyområdet som ligger ett par hundra meter österut; ett fornlämningsrikt område med gravar, gravfält, stensträngar, skärvtenshögar, terrasseringar och odlingsrösen (Fernholm 1987). Västerut finns rester efter flera halvvägar, vilka undersöktes under hösten 2006 (Österström i manus) samt två stensättningar, RAÄ 58 och RAÄ 121. På västra sidan om Cloettavägen finns en rest sten (muntlig uppgift, Carin Claréus).

Tidigare undersökningar

UV Öst har tidigare utfört arkeologiska utredningar, etapp 1 och 2 och en förundersökning i anslutning till objekt 1 (Nilsson 2001, Lundqvist 2005 och Österström i manus) samt en arkeologisk delundersökning av RAÄ 140, objekt 2 (Fernholm 1982). Vid utredningen etapp 1 påträffades flera halvvägar och ett antal presumtiva boplat- och gravområden utpekades. Vid utredningen, etapp 2, kunde inga fornlämningar konstateras inom området. Vid det tillfället undersöktes inte det nu aktuella området strax norr om Bergsslott. Vid delundersökningen av objekt 2 (RAÄ 140) påträffades ett flatmarksgravfält, en stensättning, en huslämning och boplatfynd.

I närområdet har gravar undersökts och arkeologiska fynd gjorts vid ett flertal tillfällen. 1911 undersökte S Lindqvist ett flatmarksgravfält vid torpet Blåsvädet (Fornvännen 1911, 285). Vid flera tillfällen i början av 1900-talet påträffades urnegravar och en skelettgrav vid grustag invid torpet vilket har legat öster om RAÄ 140 (Fernholm 1982).

Metod och genomförande

Vid den arkeologiska utredningen, etapp 2, och förundersökningen grävdes sökschakt med hjälp av grävmaskin. Matjorden banades av skiktvis till den nivå där eventuella anläggningar kunde finnas bevarade.

Resultat

Objekt 1. Arkeologisk utredning, etapp 2

Området var 2623 m² stort och ligger mellan Gjutformsgatan i söder och vägen in till Ljungsbros i öster. Objekt 1 utgör den södra delen av det grav/boplatläge som pekades ut vid den arkeologiska utredningen etapp 1 inför nybyggnation i området (Nilsson 2001). Under 2005 utredningsgrävdes ett område direkt norr om det aktuella. Inga fornlämningar påträffades (Lundqvist 2005).

Vid den arkeologiska utredningen togs sex schakt upp med hjälp av grävmaskin till en sammanlagd yta av 491 m². Matjordens tjocklek varierade mellan 0,4–1 m. I östra delen av undersökningsområdet var matjorden som tjockast. Sannolikt har det tidigare funnits ett vattenhål här vilket undergrunden och det tjocka matjordslagret indikerade. Enligt uppgift från boende intill har man kunnat åka skridskor här vintertid.

I sökschaktet längst mot öster påträffades en stenpackning vilken troligen utgjort markförstärkning vid vattenhålet. Fynd av tegel, yngre rödgods och buteljglas i matjord och i fyllning kring och vid vattenhålet och stenpackningen tyder dock på en ganska sen datering.

Inga förhistoriska lämningar kunde konstateras vid utredningen.

Objekt 2. Arkeologisk förundersökning

Förundersökningen omfattade ursprungligen ca 1000 m². Omfattningen minskades dock strax innan arbetets igångsättande till att omfatta ett ca 65 m långt och 4 m brett ledningsstråk. Området ligger i åkermark omedelbart sydväst om Blåsvädersrondellen. År 1981 undersöktes RAÄ 140 som låg omedelbart norr om aktuellt undersökningsområde. Bland annat påträffades resterna av ett treskeppigt långhus som varit ca 20 m långt och daterades till romersk järnålder, dvs 0–400 e Kr. Gravarna, vilka bestod av två ommarkerade brandgropar, en bengrop samt en rund stensättning, bedömdes ingå i ett större gravfält beläget i nära anslutning till boplaten. Gravarna bedömdes vara relativt samtida med boplaten, möjligen något yngre (Fernholm 1982).

Vid förundersökningen påträffades inget av antikvariskt intresse.

Åtgärdsförslag

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, har efter utförd utredning, etapp 2 och arkeologisk förundersökning gjort en bedömning av aktuella undersökningsområden. Inget av antikvariskt intresse påträffades varför inga ytterligare antikvariska åtgärder föreslås.

Ansökan om tillstånd enligt Lag (1988:950) om kulturminnen mm ställs till länsstyrelsen, vilka beslutar i ärendet.

Linköping i juni 2007

Katarina Österström

Referenser

- Fernholm, R. 1982. *Blåsvädret. Ett gravfält och en boplats från äldre järnålder*. Fornlämning 140, Blåsvädret, Vreta Klosters socken, Östergötland. Rapport RAÄ UV 1982:45.
- Fernholm, R. 1987. *Vendeltida gravar i Vreta Klosters sn*. Fornlämningarna 40, del av 41 och 151. Brunnbyområdet, Vreta Klosters sn, Östergötland. Rapport RAÄ UV 1987:13.
- Nilsson, P. 2001. *Hålvägar, odlingslämningar och förhistoriska miljöer i Sockenmarken*. Område inom södra Sockenmarken, Ljungsbro, Linköpings kommun, Östergötland. Rapport UV Öst 2001:40.
- Lundqvist, L. *Sockenmarken 4:1 m fl*. Vreta Klosters socken, Linköpings kommun. Rapport UV Öst 2005:72.

Administrativa uppgifter

Län: Östergötland
Landskap: Östergötland
Kommun: Linköping
Socken: Vreta Klosters sn
Plats: Sockenmarken, Blåsvädersrondellen
Fornlämning: RAÄ 140

Undersökningens mittpunkt: Objekt 1: X6485594,37 Y1482158,25
Objekt 2: X6485253,48 Y1482041,66
Koordinatsystem: RT90, 2,5 gon V
Höjdsystem: RH00

Riksantikvarieämbetet dnr: 422-1671-2007
Länsstyrelsen dnr: 431-7978-07
Länsstyrelsen beslutsdatum: 2007-05-07
Projektnummer: 1520946
Intrasisprojekt: O2007053
Rapportnummer: 2007:57
Ansvarig arkeolog: Katarina Österström
Personal: Bengt Elfstrand

Beställare: Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig: Tekniska Verken AB

Undersökningstid: 11–12/6 2007
Undersökningsområde: 2623 m²
Undersökt yta: 751 m²